

KANDIDÁTSKÁ DISERTAČNÍ PRÁCE

Před stálou komisí vědecké rady VA AZ pro obhajoby kandidátských disertačních prací ve vědním oboru operačního umění a všeobecná taktika — úsek operačního umění a taktika svazků obhájil dne 26. ledna 1973 pplk. ing. Jan Štefka kandidátskou disertační práci na téma: „Taktika jako teorie a praxe boje [příspěvek k rozvoji teorie taktiky].“

Kandidátská disertační práce je součástí iniciativního vědeckého úkolu katedry všeobecné taktiky „Teorie taktiky“. Řeší některé jako dílčí problémy. Jejím cílem podle autora je především

— sjednotit názory a odstranit nejasnosti v základním pojmovém aparátu teorie vojenského umění v oblasti taktiky,

— na základě poznatků dějin vojenského umění a zejména poznatků z rozvoje taktiky Sovětské armády z Velké vlastenecké války a současných vývojových trendů ukázat a objasnit nejdůležitější směry ve způsobech a formách vedení soudobého boje a ukázat i některé jejich perspektivy,

— spolu s dalšími pracemi a studii příslušníků katedry všeobecné taktiky přispět k hlubšímu objasnění a pochopení základních problémů obecné teorie taktiky a tím vytvořit předpoklady k zařazení některých otázek obecné teorie taktiky do výuky posluchačů a do učebnice všeobecné taktiky.

Práce je členěna do čtyř částí

V první části „**Pojetí boje, jeho podstata a místo v ozbrojeném zápase**“ disertant analyzuje vlastní pojem „**boj**“ a jeho **podstatu** jako součást nejnižší formy ozbrojeného zápasu. Uvádí názory různých autorů, zejména sovětských a přichází k závěru, že otázka zkoumání podstaty boje je otázkou gnoseologickou a že k objasnění podstaty boje je třeba vycházet i z hlubokého rozboru morálně psychologických podmínek subjektivního činitele boje, jímž je člověk — lidé, velitelé a bojovníci. Zkoumání a odhalení podstaty soudobého boje je — podle autora — spojeno s poznáním všech vnitřních hybných sil boje, zejména mnohostranných projevů působení dvou hlavních činitelů boje, člověka a jeho zbraní a bojové techniky.

V dalším se zabývá otázkou **úlohy a místa boje v ozbrojeném zápase** zejména v podmínkách oboustranného použití zbraní hromadného ničení. Všímá si nejednotnosti v chápání pojmu „**druhy boje**“, který podle názoru disertanta nevyjadřuje přesně vztah dvoustranného procesu boje v závislostech na cílech a způsobech boje podle konkrétního poměru bojujících stran

v daném čase a prostoru. Uznává však, že termín „druh boje“ je již vžitý, že je zakotven v našich řádech a že tedy není důvodu jej měnit. Po analýze útočného boje, obrany střetného boje, pronásledování a odchodu činí závěr, že v soudobých podmínkách žádný z druhů boje ani z forem bojové činnosti neexistují v „čisté“ podobě, že se budou velmi často a rychle měnit, střídat a vzájemně prolínat. To klade nebývalé nároky na všestrannou připravenost velitelů, příslušníků štábů i bojovníků, na jejich iniciativu a udržování vysokého morálního stavu vojsk. Časté a náhlé změny situace, přechod od jednoho druhu boje k jinému; klade i zvýšené nároky na diferencovanou stranickopolitickou práci v průběhu bojové činnosti. Nebývalé se zvýšily i požadavky na nepřetržitě udržování a obnovování součinnosti, na velení vojsk a všestranné zabezpečení bojové činnosti.

V první části práce disertant rozebírá **těz způsobů a formy ozbrojeného zápasu a boje**. Ukazuje na závislost změn způsobů a forem boje na materiálních, výrobních podmínkách společnosti a na úrovni její ideologické nadstavby. Všimá si mechanismu působení těchto činitelů, jak změny ve způsobech a formách ozbrojeného zápasu probíhají a ukazuje i některé další perspektivy, zejména zabezpečení přepravy jednotek motostřeleckého vojska a jednotek jiných druhů pozemního vojska vzdušnou cestou do hloubky sestavy nepříteli a zavedení bojových vrtulníků jako součástí vojskového letectva k zvýšení úderné síly a možnosti manévru pozemního vojska. Nepředpokládá, že by v nejbližších deseti letech došlo k převratným kvalitativním změnám ve způsobech a formách vedení a příprav boje. Podle názoru disertanta bude však nutné očekávat dílčí, přitom ale významné změny ve způsobech bojové činnosti taktických útvarů a svazků současného motostřeleckého vojska, jakmile bude přezbrojeno novou bojovou technikou a také v souvislosti s rozšířením bojových možností vojskového letectva a jeho konstituování jako nového druhu pozemního vojska.

Konec první části disertační práce uvádí vývoj přístupů a názorů sovětských vojenských teoretiků k otázkám **zákonů a zákonitostí ozbrojeného zápasu**. V souladu s názory sovětské vojenské vědy stručně ukazuje na vztah zákonů a zákonitostí ozbrojeného zápasu k vojenské vědě. Uvádí možné dělení zákonů vojenské vědy i jejich vztah k principům vojenského umění. V závěru autor konstatuje, že zákony sovětské vojenské vědy jsou více či méně přesným odrazem objektivních zá-

konů ozbrojeného zápasu. Jsou-li poznány vědou, stávají se základem praktické činnosti lidí, velitelů na všech stupních řízení bojové činnosti. Jsou to zákony, podle nichž se velitelé rozhodují, vypracovávají plány nastávajících bojů a operací a řídí vojska v boji tak, aby dosáhla vítězství.

V druhé části disertační práce, nazvané **„Struktura a obsah soudobého boje“**, ukazuje historický vývoj soudobého vševojskového boje, zejména z hlediska vývoje chladných a palných zbraní a dochází k charakteristice soudobého vševojskového boje.

Značnou pozornost věnuje otázkám hlavních materiálních vojenskotechnických činitelů rozvoje taktiky. Na základě současného stavu a některých vývojových tendencí vojenské techniky rozebírá dílčí problémy vedení útočného boje vševojskovými svazky bez použití jaderných zbraní. Upřesňuje pojetí a obsah některých, velmi často používaných pojmů, jako „vševojskový boj“, „palba“, „pohyb“, „manévr“.

Třetí část práce nadepsal disertant **„Problémy klasifikace taktiky“**. Na základě rozborů názorů několika autorů všimá si problematiky klasifikace teorie taktiky, kterou vidí především v nejasnosti při vysvětlování základních obsahových hledisek, podle nichž se taktika dělí na:

- a) obecnou teorii taktiky (nebo také obecně teoretickou základnu taktiky),
- b) všeobecnou taktiku (nebo také taktiku vševojskového boje),
- c) taktiku druhů vojsk.

Podle názoru disertanta můžeme teorii taktiky rozdělit do pěti součástí — oddílů:

- obecnou teorii taktiky,
- taktiku druhů vojsk,
- taktiku druhů boje,
- teorii velení vojskům v boji a
- teorii zabezpečení bojové činnosti vojsk.

V závěru třetí části autor zdůrazňuje potřebu rozlišovat obsah, cíl a význam obecné teorie taktiky jako základu veškeré teorie taktiky, neboť její závěry a poznatky jsou v nejobecnější rovině platné jak v teorii taktiky vševojskového boje (ve všeobecné taktice), tak i v teorii taktiky druhů vojsk.

Ve čtvrté části práce nadepsané **„Metody zkoumání taktiky“** disertant uvádí velmi stručně jak klasické, tak i nové metody zkoumání taktiky. Ke klasickým metodám řadí pozorování jevů, procesů, jejich měření, srovnávací metodu, experiment, logické metody (analýzu a syntézu, metodu indukce a dedukce, postup od konkrétního k abstraktnímu a přechod od abstraktního ke konkrétnímu). Zvláštní místo

náleží podle autora dialektickému materialismu jako obecné metodě, v něž jsou spojeny v jedno i metoda poznání i metoda revolučního jednání, jednota teorie a praxe, objektivnost i stranickost. Zdůrazňuje, že dialektickomaterialistická metoda poznání je závazná a musí být vůdčí metodou i při využití všech moderních, exaktních metod poznání.

K novým metodám zkoumání taktiky počítá matematicostatistické metody poznání, systémovou analýzu, metody operačního výzkumu, kybernetické a další.

Na konci této části práce autor zdůrazňuje význam správné volby metody vědeckého poznání toho kterého jevu a procesu boje a nutnost vhodně kombinovat užité metody a ověřovat výsledky jedné metody dalšími metodami.

Disertant zdůrazňuje velký význam zkušeností a praxe pro utváření pravdivé, životní a objektivní teorie taktiky. Je si vědom, že nejhodnotnější jsou bojové zkušenosti získané veliteli a bojovníky na bojišti. Protože však taková praxe v podmínkách bojové činnosti, vedená s použitím zbraní hromadného ničení, neexistuje

a přístup k poznatkům získaným v boji vedeném klasickými prostředky je značně komplikována, je třeba rozvíjet moderní metody zkoumání taktiky. Předpokladem jejich účinného užití je však bohatý statistický materiál ze všech oborů činnosti velitelů, štábů a vojsk v boji nebo na cvičišti. Disertant končí čtvrtou část své práce konstatováním, že další úspěšný rozvoj moderních metod zkoumání taktiky bude tedy závislý na cílevědomém a promyšleném sběru a třídění statistických dat a měření.

V závěru práce autor uvádí, že se pokusil o ucelené shrnutí, analýzu a utřídění názorů na nejdůležitější otázky obecné teorie vojenské vědy a že se snažil objasnit zejména základní otázky obecné teorie taktiky. Při jejich řešení vycházel ze soudobých poznatků sovětské vojenské vědy. Je si vědom, že jeho práce neřeší všechny otázky a že některé problémy zůstávají nadále otevřené.

Kandidátská disertační práce obsahuje 122 stran a 6 příloh. Je uložena v Ústřední tajné knihovně VA AZ v Brně, Leninova 75 pod evidenčním číslem T 1484.